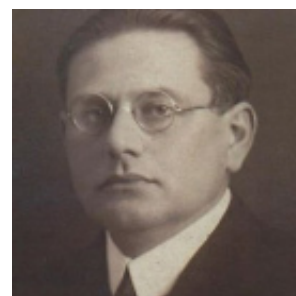

Znovuobjevení Maxe Spielmanna

Stavební společnost SPS, která realizovala projekt Rezidence Helenika – rekonstrukci prvorepublikové vily v Helénské ulici na Vinohradech, ve spolupráci s časopisem Development News zájemcem budovu, jež patří k mimořádným dílům architekta Spielmanna, představila.

Měl jsem možnost se této prohlídce zúčastnit. V této souvislosti se objevilo jméno architekta Maxe Spielmanna. Velmi mě to zaujalo. Proč? Spielmann, slavný pražský židovský architekt, tvůrce klasicky a pompézně se tvářících budov, byl pozapomenut. Nezapadal do mnoho let trvajícího nadšení kunsthistoriků, investorů a snad i politiků pro funkcionalistickou architekturu. Takže byl vlastně všeobecně neznámý, přestože vedle slavných velkolepých realizací byl autorem mnoha pražských rodinných vil. Tu na Vinohradech jsem však vůbec neznal.

MONUMENTÁLNÍ PALÁC I NEOBAROKNÍ VILY

Pokud se však budeme tomuto opravdovému fenoménu hlouběji věnovat, najdeme vzrušující téma – snad na několik románů, filmů a hlavně lahůdku pro historiky architektury nebo pro citlivé obdivovatele a znalce zajímavých a krásných domů.

Témat spojených s autorovým jménem se naskýtá celá řada. Proč Spielmann stavěl tak, že to už v době zrodu oněch staveb bylo zastaralé a pasé? Byla pražská židovská obec, byť početná a finančně silná, natolik zkostnatělá v názorech, že byla i léta po rozpadu mocnárství esteticky blízko Vídně? Zatímco brněnští Židé, také početně i finančně vý-

znamní, byli estetikou svého vnímání a vyjadřování jakoby stále v centru berlínského dění a vnímání... Nebo proč je opomíjen celý Spielmannův rod, tak bohatý na slavné architekty či v oblasti vizuální kultury působící vědce?

Lahůdkou je i studium vztahu židovských veličin světové úrovně – architekta Spielmanna s rodinou bankéřů a uhlo-

Nové sídlo PNP, bývalá Petschkova vila

Vila Otto Petschka, rezidence velvyslance USA

Palác Křižík

baronů Petschků? Všechny tyto a mnoho dalších otázek a témat naskočí, pokud si zasadíme Maxe Spielmanna do dobového dění. Impulzem k tomuto zamyšlení bylo otevření zcela modernizované Spielmannovy vily Helenika v Helénské ulici na Vinohradech.

Dalšími impulzy bylo i dění okolo jeho věhlasných realizací – vily Friedricha Petschka, dnes sídlo ruské ambasády, v níž dnes působí jen několik málo diplomatů a která by měla být odpojena od veškeré energie z rozhodnutí města a státu proti Rusku v současném válečném konfliktu, anebo otevření vily Marianne Gellertové-Petschkové po přestavbě a rekonstrukci na sídlo Muzea literatury, spadající pod Památník národního písemnictví. Ani rezidence toho času nepřítomného velvyslance USA, další brilantní Spielmannova práce neuniká pozornosti – nejen pro svou nespornou kvalitu, ale také pro onu dlouhodobou neobsazenost ambasadorem.

Walkerova 16,
Praha-BubenečPalác Bataxa, Revo-
luční třída

ARCHITEKT DOMŮ RODINY PETSCHKOVY

Max Spielmann se narodil v roce 1881 v Kroměříži. Jeho tvůrčí předpoklady se rozvíjely počátkem 20. století logicky

studiem na německy hovořících univerzitách ve Vídni a v Praze (Německé vysoké učení technické). V Praze pak vyrostl v uznávaného tvůrce pracujícího takřka bez výjimky pro bohatou pražskou konzervativní židovskou klientelu. Z Prahy přesídlil v roce 1934 do Brna, aby pak v roce 1938 chytře zmizel do francouzské Nice. Po válce se mu nepodařilo obhájit české občanství a musel dožít ve Wiesbadenu, kde v roce 1970 bez jakékoli pozornosti z české strany zemřel.

Pro nás je Spielmann jako velmi plodný tvůrce desítek pražských realizací samozřejmě známý díky autorství domů pro Petschkovu finanční říši. Po návrhu bankovního domu na nároží Washingtonovy ulice a třídy Politických vězňů, kde se nejvíce projevila jeho fascinace mohutnými monumentálními prvky zdůrazňujícími reprezentativnost a honosnost budov, využívající neuvěřitelné – byť aktuální – směsi pozdního neobaroka a neoklasicismu. Palác, který brzy po svém dokončení dostal lidovou přezdívku Pečkárna, a později, po svém tragickém působení pro německou okupační moc jako sídlo pražského gestapa byl vlastně vyřazen z našeho povědomí a jeho architektonická tvář zapadla do symbolu fašistického německého řádění. V posledních letech se budova a její nádherné interiéry občas objevují v některých českých filmech.

Monumentálnost stavby, kterou si zde vyzkoušel, se v menších měřítcích objevuje v dalších zakázkách pro rodinu Petschkových – to znamená při stavbách tří již zmíněných ikonických vil, které shodou okolností díky své velikosti a kvalitě pompézního vybavení i použitých materiálů byly zvoleny jako sídla ruské, americké a čínské ambasády. Dokonce protizákonně, protože rodina Petschkových o všechny stavby přišla. Dnes, v době určitého vyrovnání a zklidnění v oblasti estetického hodnocení kvality domu, můžeme Spielmannovo působení v Praze hodnotit jako výjimečné a obohacující.

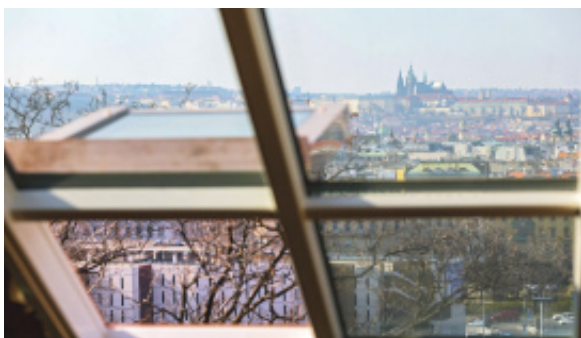
V oblasti drobných zakázek, jichž bylo po Praze opravdu mnoho (a to jsme vynechali nádhernou výrobní budovu pro firmu Křižík kousek nad Andělem, dnes L'Oréal, či kancelářskou budovu v Revoluční třídě, kde se Spielmann od barokních parádek museli odvrátit), tak dokázal neobyčejnou šíří svého talentu.

VILA HELENIKA

Je na místě, abychom nyní přikročili k vilovému domu Helenika nad pražským hlavním nádražím, na okraji svahu Královských Vinohrad. Budova sama – díky svému na Spielmannovy poměry drobnému rozměru – nedovolila onu ve větších realizacích používanou pompéznost. Je dobře umístěna na západních svazích pod Riegrovými sady. Měla pohnutý život – po dokončení v roce 1924 zpočátku sloužila zadavateli, rodině Makowetzů, posléze byla odkoupena bankou Union, aly následně sloužila vždy jako kancelářská budova pro všemožné firmy a instituce, které ji neustále přizpůsobovaly svým potřebám.

dení automatické garáže v nově vybudovaném sklepení domu i připojených teras...

Nelehkého úkolu se ujalo renomované architektonické studio CMC ARCHITECTS, které má přes 20 let zkušeností s přestavbami a konverzemi industriálních staveb a rezidenčním bydlením. Architekti navrhli rezidenční vilu s pokorou k původní stavbě a zároveň s vlastní představou o moderním bydlení v centru hlavního města. Návrhem nástavby o jedno podlaží a změnou vnitřní dispozice se vile vrátí její původní, čistě rezidenční funkce. Exteriér i interiérové stavby si zachovává své charakteristické prvky a detaily, citlivě doplněné o moderní řešení ve vysokém standardu navržených materiálů a technického vybavení.

JOSEF VOMÁČKA

Kamil Stibůrek ze stavební společnosti SPS, která rekonstrukci objektu v Helénské ulici prováděla, představil v suterénu zajímavý systém garážového stání.

Nyní byla navracena obytným účelům, nikoli však pro jednu bohatou rodinu, ale pro 12 uživatelů jako soubor rozměrných a dobře vybavených bytů, čímž až na několik detailů zcela změnila svůj charakter. Původní kouzlo připomíná dobře zvládnutý vchod, něžně upomínající doby minulé. Přestavba na byty proběhla neočekávaně zdařile, památkáři přijali i půdní vestavbu, která logicky musela porušit střešní krajinu, ale bez viditelného znehodnocení originálního Spielmannova projektu. Novinkou jsou navíc mo-

